

Закон о кривичним делима против народа и државе

*Закон је објављен у "Службеном листу ФНРЈ",
бр. 59/46, 106/47 и 110/47.*

Члан 1.

До доношења и ступања на снагу кривичног закона кривична дела против народа и државе судиће се и кажњавати по овом закону.

Члан 2.

Као кривично дело против народа и државе сматра се свака радња којом се иде за тим да се путем насиља обори или угрози постојеће државно уређење Федеративне Народне Републике Југославије, или да се угрози њена спољна сигурност или основне демократске, политичке, националне и економске тековине ослободилачког рата: федеративно уређење државе, равноправност и братство југословенских народа и народна власт.

Као кривично дело по овом закону сматра се, под условом узајамности, и свака радња из претходног става која је уперена против сигурности других држава са којима Федеративна Народна Република Југославија има уговор о савезу, пријатељству и сарадњи.

Члан 3.

Као учинилац кривичног дела из члана 2. овог закона сматраће се нарочито:

1) ко предузме какву радњу која иде за тим да се силом збаце врховни органи државне власти и управе Федеративне Народне Републике Југославије и појединих народних република, аутономних покрајина и области или локални органи државне власти;

2) ко изврши дела којима се наноси штета војној снази, одбранбеној способности или економској моћи државе или се угрожава њена независност или неповредљивост њене територије;

3) ко изврши ратни злочин, тј. ко у време рата или непријатељске окупације ради као покретач, организатор, наредбодавац, помагач или непосредни извршилац убистава, осуђивања на смртне казне и њиховог извршавања, хапшења, мучења, присилног исељавања или одвођења у концентрационе логоре, у интернацију и на присилни рад становништва Југославије; ко врши намерно изгладњавање становништва, принудно однорођивање, принудну мобилизацију, одвођење у проституцију, силовање, присилно превођење у другу веру; ко под истим условима врши потказивања која имају за резултат у овој тачки наведене мере терора и присиљавања или ко под истим околностима наређује или врши паљевине, уништавања или пљачку јавне или приватне имовине; ко постане функционер терористичког апарата и полицијских формација непријатеља или службеник његових затвора, концентрационих или радних логора, или нечовечно поступа с југословенским држављанима и ратним заробљеницима, или ко изврши неко друго дело које претставља ратни злочин;

4) ко у време рата организује или врбује друге да ступе или сам ступи у наоружане војничке или полицијске формације састављене од југословенских држављана у циљу помагања непријатеља или заједничке борбе с њим против своје Отаџбине, или у ту сврху прими од непријатеља или друге стране силе оружје, или се покорава њиховим наредбама;

5) ко у време рата који се води против Федеративне Народне Републике Југославије или њених савезника прими службу у непријатељској војсци или другим непријатељским оружаним формацијама, или учествује у рату као борац

против своје Отаџбине или њених савезника, или било чиме помаже страну државу која се налази у рату с Федеративном Народном Републиком Југославијом;

6) ко у време рата или непријатељске окупације ступи у политичку сарадњу с непријатељем, или се стави у његову службу и помаже га у спровођењу реквизиције, одузимању хране и других добара или у спровођењу било каквих присилних мера према становништву Федеративне Народне Републике Југославије;

7) ко организује оружану побуну или учествује у њој или организује или помаже да се организују оружане банде или њихово убацавање на територију државе у циљу вршења дела из чл. 2. овог закона, или ко ступи у групу организовану или наоружану за вршење таквих дела;

8) ко у земљи или ван ње организује удружење које има за циљ вршење злочина из чл. 2. овог закона или удружење с фашистичким циљевима против уставног поретка у Федеративној Народној Републици Југославији, или ко постане члан таквог удружења или га на било који начин помаже;

9) држављанин ФНРЈ који потстиче било коју страну државу на рат против своје Отаџбине или на оружану интервенцију, на економски рат, на заплону имовине Федеративне Народне Републике Југославије или њених држављана, на прекид дипломатских односа, или на раскидање међународних уговора с њом, или на мешање у њене унутрашње послове;

10) ко врши шпијунажу, тј. ко податке и документе који по својој садржини претстављају нарочито чувану војну или другу државну тајну преда страном држави или било којој организацији, удружењу или било којем непозваном лицу, или ко у циљу да их овима преда такве податке краде или прикупља;

11) ко у време рата предузме такву радњу којом се иде на то да одбранбени објекти или положаји или било каква средства за вођење рата или друге ратне потребе дођу у руке непријатеља, да се униште или учине неупотребљивим или поремети њихова намена, да Југословенска армија или војске савезничких земаља или поједини војници падну непријатељу у руке или да војна предузећа или војне мере буду ометане или доведене у опасност;

12) ко лиши живота војно лице или претставника или службенка државних органа приликом или поводом вршења његове службене дужности или таква иста лица савезничких или пријатељских држава;

13) ко у циљу наведеном у чл. 2. овог закона рушењем, паљењем или другим средством разори или оштети саобраћајна постројења или друге јавне везе, водовод, јавна складишта и уопште јавну имовину;

14) ко помаже на било који начин лица, која су одметнула од власти, наоружане банде или сличне организације или њихове активне чланове, и даје им склониште, доставља им, крије или превози оружје, храну, материјал, новац и друго, служи им за одржавање везе и чини друге услуге, или омета државне органе у њиховом откривању и хватању.

Члан 3а

Као учинилац кривичног дела против народа и државе казниће се и онај који је до дана капитулације југословенске владе 1941. године користећи свој руководећи положај у државном апарату или иначе свој утицајни положај ради одржавања ненародног и противдемократског поретка или ширења фашистичких идеја, извршио радњу која је слабила одбранбену снагу земље услед чега су били угрожени мир, независност и национална слобода народа Југославије, као и онај ко је у истом циљу, служећи државном апарату као службеник или у другом својству, наређивао, спроводио или вршио убиства, мучења, злостављања или друга насиља и прогоне грађана".

Члан 4.

Дела из чл. 3. овог закона, изузев дела из тач. 14. и из чл. 3а, казниће се лишењем слободe са принудним радом најмање 3 године, конфискацијом имовине и губитком политичких и појединих грађанских права, а при постојању нарочито отежавајућих околности смртном казном.

За она дела из чл. 3. овог закона која су извршена за време рата или ратне опасности, изузев дела из тач. 14, казна лишења слободe с принудним радом не може бити мања од 5 година.

Казнама прописаним претходним ставовима казниће се и остала дела из чл. 2. овог закона, уколико за поједина од тих дела овим законом није прописана која друга казна.

Дела из чл. 3. тач. 14. овог закона казниће се лишењем слободe с принудним радом најмање једну годину, а ако су извршена за време рата или ратне опасности та казна не може бити мања од 3 године.

Сва дела из чл. 2. овог закона повлаче притвор. Не повлаче притвор дела из чл. 8. став 1. и члана 9. став 4. последња реченица овог закона.

Члан 5.

Ако је учинилац кривичнога дела из чл. 2. овог закона побегао из земље с непријатељем или у иностранству ради на остварењу истих кривичних дела, казниће се поред казне прописане у чл. 4. овог закона и губитком држављанства.

Члан 6.

Чланови и помагачи организација образованих у циљу вршења злочина из чл. 2. овог закона казниће се при постојању олакшавајућих околности лишењем слободe с принудним радом најмање 6 месеци.

Члан организације из чл. 7. и 8. чл. 3. овога закона који се својеволјно преда властима или открије организацију и саопшти о њој важне чињенице пре него што он или организација изврше неко дело кажњиво по овом закону, ослободиће се кривичне одговорности. У случају да је дело извршено казниће се најнижом казном предвиђеном за то дело.

Члан 7.

За тешку телесну повреду лица наведених у тач. 12. чл. 3. овог закона извршену при околностима предвиђеним за дело убиства, извршилац ће се казнити лишењем слободe с принудним радом.

Члан 8.

Лице које је знало за припрему или за извршење којег кривичног дела из чл. 2. овог закона, а о томе није известило државне органе казниће се принудним радом без лишења слободe најмање годину дана.

Војно лице које је знало за припрему или извршење дела издаје или шпијунаже (чл. 3. тач. 1, 2. и 10. овог закона), а о томе није известило државне органе, казниће се лишењем слободe с принудним радом најмање две године.

Члан 9.

Пропаганда или агитација која садржи позив на насилно обрање постојећег државног уређења казниће се лишењем слободe с принудним радом најмање годину дана.

Ако је дело извршено путем штампе или радија, то ће се узети као отежавајућа околност.

Ако радње из ст. 1. и 2. овог члана изазову теже последице или се изврше за време рата или у местима под војном управом казниће се према чл. 4. ст. 1. односно ст. 2. овог закона.

Власници штампарија односно за штампарију одговорна лица, која отштампају списе или ствари које садрже пропаганду или агитацију у циљу наведеном у ставу 1. овог закона казниће се лишењем слободе, а у случају да је дело извршено из нехата новчаном казном.

Члан 10.

Лица која за време рата привредно сарађују с непријатељем односно окупатором, тј. која своја индустријска, трговачка, транспортна или друга предузећа или своју стручну спрему ставе на расположење непријатељу за циљеве производње односно сама производе предмете који јачају економску снагу и ратни потенцијал непријатеља, или њихова сарадња с непријатељем садржи нарочито тешке облике експлоатације и притиска на раднике уз помоћ окупаторских власти, казниће се лишењем слободе с принудним радом до 10 година и конфискацијом имовине.

Ако предузеће припада правном лицу, изрећи ће се казна конфискације његове имовине, а уједно ће се по претходном ставу казнити, поред извршиоца, и чланови управних органа правног лица или његови пуномоћници или службеници који управљају његовим пословањем, уколико не докажу да је дело учињено и поред њиховог противљења или без њиховог знања или накнадног одобрења.

Казном из ст. 1. овог члана казниће се и онај члан надзорног органа правног лица који је учествовао у доношењу одлуке из које проистиче привредна сарадња с непријатељем.

Члан 11.

Предаја или крађа или прикупљање економских података који по својој садржини не претстављају нарочито чувану тајну, али по изричној забрани закона или по наређењу руководећих привредних органа не подлеже објављивању, у циљу предаје уз награду или без награде страним државама, непријатељским или фашистичким организацијама или непозваним лицима, казниће се лишењем слободе од 3 месеца до 3 године.

Члан 12.

Покушај дела предвиђених овим законом казниће се као извршено кривично дело.

За кривична дела из овог закона могу се, и где није нарочито предвиђено, изрећи уз главну казну и друге споредне казне по Закону о врстама казни.

Члан 13.

Кривична дела из овог закона суде у првом степену окружни судови, осим у случајевима за које су на основу посебних прописа надлежни војни судови.

У нарочито важним случајевима судиће у првом и последњем степену за кривична дела из чл. 2. овог закона врховни судови народних република по предлогу јавног тужиоца републике; ако је такво дело од општег државног значаја, судиће Врховни суд ФНРЈ на предлог Јавног тужиоца ФНРЈ, односно Врховни суд Југословенске армије на предлог војног тужиоца Југословенске армије.

Члан 14.

Саслушање осумњиченог у припремном поступку и присуство оптуженог на главном претресу због кривичних дела по овом закону обавезно је, осим кад се оптужени крије или је побегао из земље или у иностранству ради на остваривању кривичних дела из овог закона.

Претрес без присуства оптуженог може се одржати још и у случају када се оптужени изјасни да на то пристаје.

Отсутном осумњиченику поставиће се бранилац још у припремном поступку.

Члан 15.

На пресуде судова првог степена, изузев случајева из става 2. члана 13. овог закона, има места жалби у року од 8 дана суду вишег степена, чија је одлука правоснажна.

Члан 16.

Кривична дела из овога закона и извршење пресуда изречених по тим делима не застаревају.

Члан 17.

Поступак о делима из овог закона је хитан.

Члан 18.

Кривична дела предвиђена овим законом која су извршена пре његовог ступања на снагу, а по којима још није изречена правоснажна пресуда, казниће се по овом закону ако су његове одредбе блаже од ранијих.

Судови код којих су у поступку предмети по делима из овога закона, а за која нису по њима надлежни, уступиће такве предмете на даљи поступак судовима надлежним по овом закону ако до његовог ступања на снагу нису изречене првостепене пресуде.

Члан 19.

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у "Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије".